

Jordi Martí Font, d'acord amb el seu àmbit d'estudi, se centra en un dels mites polítics contemporanis més influents, principalment associat als moviments ideològics de l'esquerra i de l'anarcosindicalisme, amb «El combat per la memòria al voltant de la construcció del mite de Puig Antich» (p. 163-176). Martí Font duu a terme una bissecció de la figura del militant del MIL —entre altres organitzacions—, en què l'autor exposa com es construeix el mite de Puig Antich i com es contraposa a la figura històrica. Sobre aquesta creació mítica, Martí Font sosté com s'obvien i s'eliminen diversos aspectes de Puig Antich, incòmodes per al poder establert, que són en bona part responsables de la creació del mite. I, malgrat aquesta elaboració, els estudis històrics inclouen aquests altres aspectes en tant que figura històrica i no mítica.

El volum es clou amb Emili Samper, «Les llegendes contemporànies: mites moderns? La vigència del folklore en temps de crisi» (p. 177-195). En aquest darrer apartat, Samper tracta sobre la vigència d'un element viu, la llegenda contemporània que, com a element viu, presenta diverses cares i transfiguracions que, de fet, «no es crea ni es destrueix, sinó que només es transforma». Un exemple clar sobre la transformació i adaptació de la llegenda pot ser que, davant de l'aparició d'una pandèmia mundial —SARS-CoV-2—, acull noves necessitats. Com afirma Samper, «les llegendes i els rumors apareixen sempre en moments de canvi» (p. 184) i de la demanda que, com a societat, tenim de saber.

Aquest volum, que d'entrada pot tenir un cert aspecte miscel·lani, es confegeix a l'entorn del fil míticollegendari. Un eix que el cus transversalment, atès que totes dues qüestions tenen manifestacions molt diverses i, en ocasions, fins i tot disjunts, amb la qual cosa la riquesa temàtica, les aproximacions i els camps en què el mite i la llegenda tenen lloc tenen un abast molt més gran del que d'antuvi es podria suposar.

Gabriel Alomar (1873-1941)

ANTONI ISARCH

Universitat de Barcelona

aisarch@ub.edu

PONS & ROSSELLÓ (2021): Damià Pons i Pere Rosselló Bover (coords.), *Gabriel Alomar (1873-1941). L'intel·lectual, el periodista i el polític*, Palma: Lleonard Muntaner; «L'Arjau» 81.

El present volum aplega les intervencions que van tenir lloc a la UIB el novembre de 2019 amb motiu de les Jornades d'Estudi Gabriel Alomar, dedicades a glossar la trajectòria vital i professional de l'il·lustre mallorquí. Per als coordinadors, Da-

mià Pons i Pere Rosselló Bover, la celebració de les jornades es degué a «una reacció davant el desconeixement que encara es té avui en dia de la figura de Gabriel Alomar i Villalonga com a escriptor i com a polític» (p. 7). Per bé que l'extensa bibliografia final sembla contradir-ho, no es pot negar que l'estudi de la història de les idees a la Catalunya contemporània ha tendit a fixar l'atenció en altres figures més emblemàtiques o amb una projecció pública més destacada. Per això, la pertinència de *Gabriel Alomar (1873-1941). L'intel·lectual, el periodista i el polític* queda fora de qualsevol dubte, atesa la centralitat del personatge en la configuració d'uns espais de pensament i d'acció politicocultural molt determinats: els de l'espectre del socialisme republicà que, a partir de 1904, acosta posicions amb els sectors catalanistes del Principat allunyats de la Lliga, representatius del progressisme social típic de l'última etapa del Modernisme.

Els dos textos inaugurals exposen el marc conceptual general, explícit ja des del títol. Pere Gabriel situa l'eix ideològic de l'autor en la «crulla del pensament liberal, nacional i socialista» (p. 21) amb connexions europees. A més, analitza un aspecte que es repeteix en més d'una de les ponències següents: la importància cabdal de la conferència de 1904 «El Futurisme», de gran ressò i major transcendència. Per la seva banda, Jordi Casassas ressegueix l'evolució del pensament d'Alomar entre final del segle XIX i 1931, interessat d'antuvi en la creació d'un «espai polític catalanista republicà i socialista» (p. 38). Al seu treball, Casassas apunta possibles vies de recerca, com la identificació d'Alomar amb el model d'intel·lectual fornit per Émile Zola arran del cèlebre afer Dreyfus, o la «constant utilització de la premsa com a vehicle pedagògic modern d'exposar i transmetre les idees» (p. 25).

El conjunt de les vint-i-una ponències, de molt variats tipologia, ambició i propòsits —com, d'altra banda, sol passar en els aplecs de materials acadèmics—, estudien tots els fronts d'actuació que Gabriel Alomar mantingué actius. Si bé els curadors han agrupat els textos en els àmbits polític, periodístic i intel·lectual, el contingut específic d'alguna ponència es resisteix a una classificació nítida, la qual cosa, de fet, no és pas un factor negatiu, sinó la constatació de les múltiples aproximacions que admet una figura complexa i polièdrica que concep d'una manera indestriable les diverses facetes de la seva activitat pública i que, a la pràctica, utilitza totes les vies de propagació ideològica que té a l'abast: plataformes periodístiques, acció política, literatura, discursos i conferències, etc. Val a dir, però, que l'afany d'exhaustivitat acaba jugant en contra de la unitat del llibre pel que fa a la rellevància d'alguns textos, a causa de la prolixa reiteració de certes informacions reportades en més d'una ocasió.

El primer bloc és netament polític, amb estudis de gran interès com el d'Antoni Marimon Riutort sobre les connexions d'Alomar amb els cercles republicans espanyols i mallorquins i l'ascendència del republicanisme català; el de Pere Salas, consagrat a la francofília de l'autor com a via superadora de les tendències catalanistes predominants, de tall conservador, els primers anys del segle XX; o, pel valor documental, el de Pere Joan Pons Sampietro, que transcriu generoses mostres

de l'activitat parlamentària d'Alomar al Congrés dels Diputats espanyol. El seu vessant intel·lectual no circumscrit a l'àmbit polític es cobreix amb reflexions sobre educació, llengua o art. L'estudi «Gabriel Alomar i Antoni M. Alcover: una relació conflictiva», de Maria-Pilar Perea, és, sens dubte, el més rellevant des del punt de vista lingüístic i cultural. Perea ressegueix amb bon maneig bibliogràfic els caires d'una polèmica tan dilatada en el temps com condemnada a la incomprensió mútua, reveladora d'uns plantejaments culturals i lingüístics antitètics entre els dos il·lustres illencs. El bloc de ponències de temàtica periodística, basades majorment en el buidatge hemerogràfic, ofereix set recorreguts per les col·laboracions en premsa de l'autor, la diversitat dels quals reflecteix a la perfecció la grafomania alomariana. Si bé les referències a la participació de Gabriel Alomar a *El Poble Català* entre 1904 i 1910 sovintegen al llarg del volum, sorprèn que no s'hi hagi dedicat una contribució específica, cosa que hauria resultat del tot justificada si tenim en compte el pes que té el setmanari (poc després reconvertit en diari) com a espai de trobada del catalanisme de signe republicà i del modernisme. Arnau Company i Mates ressegueix la presència de l'autor a les capçaleres mallorquines, molt més intensa i constant del que hom podria pensar d'un intel·lectual que va fer carrera sobretot al Principat. No és el cas, en canvi, de la quantiosa producció periodística de Gabriel Alomar a la premsa de Madrid, ja que segons explica Elisabeth Ripoll Gil, «una part d'aquests textos foren traduccions i/o reproduccions d'articles publicats prèviament» (p. 339). Destaquem la faceta de crític literari que també va desplegar Alomar, analitzada amb rigor i mètode per Pere Rosselló Bover en el cas del suplement madrileny *Los Lunes de El Imparcial*.

El llibre transmet una imatge molt ben perfilada de la labor política, periodística i d'activista cultural d'Alomar, gràcies a l'aprofundiment fins al detallisme en aspectes molt concrets, que permeten al lector copsar-ne molts matisos. Tanmateix, és de doldre que gairebé cap de les conferències no se centri en qüestions pròpiament literàries. L'activitat literària d'Alomar, indestriable de la dimensió política i social, és determinant per al seu reconeixement canònic com un dels impulsors de la nova formulació que adopta el Modernisme amb el canvi de segle.

Sigui com vulgui, és de justícia reiterar la importància d'aquesta aportació sobre Gabriel Alomar, que suposa un pas de gegant per completar una imatge fidel de la seva trajectòria i que constitueix, a partir d'ara, referència d'obligada consulta per a tot aquell estudiós que desitgi aproximar-se a una de les personalitats més influents del primer quart de segle a les Illes Balears i a Catalunya.